

MARIAN COMAN (commarian@gmail.com)

Soborul de Bobotează și punerea în scenă a puterii domnești în Țara Românească (secolul al XVI-lea) / La cérémonie de l'Épiphanie et la mise en scène du pouvoir princier en Valachie (XVI^e siècle)/ The Epiphany Ceremony of the Wallachian Court and the Staging of Princely Power (16th century)

<https://www.doi.org/10.62616/SMIM.2025.02>

The full text is available on CEEOL / Textul integral al studiului poate fi accesat prin CEEOL: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1402678>

The article examines the role of Epiphany assemblies held at the princely court of Wallachia during the late sixteenth century, situating them within the broader context of courtly rituals and the display of princely authority. Until now, historians have reconstructed the winter festivities at the Wallachian princely court mainly from late narrative sources, complemented by Moldavian parallels and ethnographic analogies. The result is a compelling reconstruction, but one that leaves no room for diachronic change and whose historical basis for earlier periods cannot be verified. The present study primarily relies on chancery sources, analysing the Epiphany assemblies through the lens of princely charters issued during their occurrence. Dating formulas, lists of witnesses, and especially the intensive activity of the chancery in the days surrounding Epiphany offer an indirect yet insightful perspective on the court's political and liturgical rhythms. The study examines how Epiphany assemblies functioned as both religious celebrations and political arenas, where the presence or absence of members of the lay and clerical elite of the country served as a visible sign of loyalty to the ruler or, on the contrary, as a challenge to his authority. In the first half of the sixteenth century, notable absences from the Epiphany assemblies indicated the ruler's vulnerability and were often followed by attempts to usurp the throne, explaining the frequent campaigns launched by pretenders during the winter months. The gradual integration of Wallachia into the Ottoman Empire disrupted the synchronism between liturgical and political cycles; nonetheless, the Epiphany assembly remained the highlight of the princely court calendar.

Keywords: Epiphany; chancery; rulership; Wallachia; sixteenth century.

Articolul investighează rolul soboarelor de Bobotează desfășurate la curtea domnească a Țării Românești într-un lung veac al XVI-lea, situându-le în cadrul mai larg al ritualurilor de curte și al punerii în scenă a puterii domnești. Până acum, istoricii au reconstituit sărbătorile de iarnă de la curtea domnească mai cu seamă pe baza unor surse narative târzii, completate cu paralele moldovenești și cu analogii etnografice. Rezultatul este o reconstituire seducătoare, care nu lasă însă loc schimbărilor diacronice și al cărei temei istoric pentru perioadele mai vechi nu poate fi verificat. Studiul de față se bazează cu precădere pe sursele de cancelarie, analizând soboarele de Bobotează prin prisma hrisoavelor domnești emise pe perioada desfășurării lor. Formulele de datare, listele de martori, dar mai ales activitatea intensă a cancelariei în zilele din preajma Bobotezei oferă o perspectivă indirectă, dar revelatoare, asupra ritmului politic și liturgic al curții. Studiul urmărește felul în care soboarele de Bobotează au funcționat deopotrivă ca sărbători religioase și ca scene politice, în care prezența sau absența

membrilor elitei laice și clericale a țării constituia un indicator vizibil al credinței față de domn sau al contestării puterii acestuia. În prima jumătate a secolului al XVI-lea, absențele semnificative de la soboarele de Bobotează semnalau fragilitatea domnului și erau adesea urmate de tentative de uzurpare a tronului, explicând frecvența campaniilor lansate de pretendenți în lunile de iarnă. Integrarea progresivă a Țării Românești în Imperiul Otoman a perturbat sincronismul dintre ciclurile liturgice și cele politice, dar soborul de Bobotează a rămas punctul culminant al calendarului curții domnești.

Cuvinte cheie: Epifanie; cancelarie; putere; Țara Românească; secolul al XVI-lea.